

|      |       |
|------|-------|
| Úvod | ... 9 |
|------|-------|

## Německá příjmení u Čechů ... 13

|                                                                                                                                                      |         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1 K historickému vývoji německých příjmení v češtině do jejich ustálení v 18. a 19. století                                                          | ... 14  |
| 1.1 Sémanticko-motivační typy německých příjmení                                                                                                     | ... 17  |
| 1.1.1 Příjmení z rodných jmen                                                                                                                        | ... 18  |
| 1.1.2 Příjmení podle původu                                                                                                                          | ... 19  |
| 1.1.3 Příjmení podle místa bydliště                                                                                                                  | ... 20  |
| 1.1.4 Příjmení podle zaměstnání nebo stavu nositele                                                                                                  | ... 21  |
| 1.1.5 Přezdívky                                                                                                                                      | ... 22  |
| 1.2 Ke vztahům dnešních příjmení německého původu u Čechů k nejstarším německým příjmům – historické souvislosti dnešních německých příjmení u Čechů | ... 24  |
| 1.2.1 Dnešní příjmení německého původu u Čechů doložená již ve středověku                                                                            | ... 24  |
| 1.2.2 Historické souvislosti německých příjmení v češtině z hlediska areálového                                                                      | ... 31  |
| 2 K novodobému vývoji příjmení německého původu ve 20. století                                                                                       | ... 39  |
| 2.1 Národnostní a politické příčiny změn příjmení před rokem 1945                                                                                    | ... 39  |
| 2.1.1 Ke změnám příjmení v Praze v letech 1940–1944                                                                                                  | ... 39  |
| 2.2 Vývoj německých příjmení po květnu 1945                                                                                                          | ... 45  |
| 2.2.1 Změny příjmení v Praze v letech 1945–1946                                                                                                      | ... 50  |
| 2.3 Důsledky poválečných změn v oblasti německých příjmení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku                                                         | ... 56  |
| 3 Frekvence německých příjmení u Čechů                                                                                                               | ... 58  |
| 4 Jazyková stránka německých příjmení u Čechů                                                                                                        | ... 65  |
| 4.1 Vliv dobových písařských zvyklostí na grafickou stránku německých příjmení u Čechů                                                               | ... 65  |
| 4.2 Zvláštnosti utváření německých příjmení u Čechů na úrovni hláskosloví                                                                            | ... 68  |
| 4.2.1 Vokalismus                                                                                                                                     | ... 68  |
| 4.2.2 Konsonantismus                                                                                                                                 | ... 72  |
| 4.2.3 Shrnutí k hláskosloví                                                                                                                          | ... 74  |
| 4.3 Slovtvorné utváření německých příjmení u Čechů                                                                                                   | ... 76  |
| 4.3.1 Odvozování příponové (sufixální)                                                                                                               | ... 76  |
| 4.3.2 Formy předponové (prefixální)                                                                                                                  | ... 88  |
| 4.3.3 Kompozita jako příjmení                                                                                                                        | ... 89  |
| 4.3.4 Závěry k slovtvorbě příjmení                                                                                                                   | ... 99  |
| 4.4 Zvláštnosti německých příjmení u Čechů na lexikální úrovni                                                                                       | ... 100 |
| 4.4.1 Areálové rozdíly v nářečním užívání některých nářečně specifických německých synonym a dnešní příjmení u Čechů                                 | ... 101 |

|                             |                                                                                                                         |         |
|-----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 4.4.2                       | Německé nářeční výrazy a dnešní příjmení u Čechů                                                                        | ... 108 |
| 4.5                         | Příjmení německého původu v dnešní komunikaci                                                                           | ... 111 |
| 4.5.1                       | Jeden příklad užívání příjmení německého původu v češtině                                                               | ... 115 |
| 5                           | Závěr                                                                                                                   | ... 119 |
| <b>Místní jména ... 121</b> |                                                                                                                         |         |
| 1                           | K historickému vývoji a stavu německých místních jmen v Čechách, na Moravě a ve Slezsku                                 | ... 122 |
| 1.1                         | Některé slootovorné a sémanticko-motivační typy německých místních jmen v Čechách, na Moravě a ve Slezsku               | ... 124 |
| 1.1.1                       | Jména neodvozená/nesložená (simplicia)                                                                                  | ... 125 |
| 1.1.2                       | Jména odvozená                                                                                                          | ... 125 |
| 1.1.3                       | Větná (imperativní) jména                                                                                               | ... 126 |
| 1.1.4                       | Jména složená                                                                                                           | ... 126 |
| 2                           | Německá místní jména v podmínkách česko-německých jazykových kontaktů                                                   | ... 136 |
| 2.1                         | Přejímání německých místních jmen do češtiny v původní (německé) jazykové podobě                                        | ... 136 |
| 2.1.1                       | Hláskoslovi                                                                                                             | ... 137 |
| 2.1.2                       | Slabičná a slootovorná rovina jmen                                                                                      | ... 139 |
| 2.1.3                       | K morfologickému utváření přejatých německých jmen                                                                      | ... 142 |
| 2.1.4                       | Sémanticko-motivační rovina jmen německého původu v češtině                                                             | ... 143 |
| 2.1.5                       | K zpětnému přejímání jmen                                                                                               | ... 144 |
| 2.2                         | Překlad německých místních jmen do češtiny                                                                              | ... 144 |
| 2.3                         | Nezávislá místní jména                                                                                                  | ... 145 |
| 3                           | Místní jména v kontextu národnostních a politických poměrů 19. a 20. století                                            | ... 146 |
| 3.1                         | Od doby Rakouska-Uherska do druhé světové války                                                                         | ... 146 |
| 3.2                         | Za druhé světové války                                                                                                  | ... 148 |
| 3.3                         | Po druhé světové válce                                                                                                  | ... 151 |
| 4                           | Jazykové postupy použité při bohemizaci německých místních jmen po druhé světové válce                                  | ... 159 |
| 4.1                         | Překládání německých místních jmen                                                                                      | ... 159 |
| 4.2                         | Nahrazování německých jmen nezávislými českými paralelami                                                               | ... 162 |
| 4.3                         | Přejímání místních jmen v původní jazykové podobě                                                                       | ... 164 |
| 4.4                         | Další postupy počestvování místních jmen                                                                                | ... 165 |
| 4.5                         | Obecné zásady standardizace, její hodnocení                                                                             | ... 165 |
| 5                           | K současnému stavu                                                                                                      | ... 168 |
| 5.1                         | Frekvence, zeměpisné rozložení německých místních jmen v češtině a charakter jimi pojmenovaných obcí                    | ... 168 |
| 5.2                         | Dnešní zastoupení slootovorných a sémanticko-motivačních typů německých místních jmen v Čechách, na Moravě a ve Slezsku | ... 171 |
| 5.3                         | Německá jména hradů a zřícenin                                                                                          | ... 174 |
| 5.4                         | Exonyma                                                                                                                 | ... 177 |
| 6                           | Závěr                                                                                                                   | ... 183 |

**Pomístní jména ... 185**

|       |                                                                                                                                              |
|-------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1     | Možnosti a východiska sledování pomístních jmen německého původu v Česku z jazykové historického pohledu ... 186                             |
| 1.1   | K historickému vývoji pomístních jmen německého původu v Česku ... 186                                                                       |
| 1.2   | Stáří německých pomístních jmen přejatých do češtiny ... 187                                                                                 |
| 1.3   | Soupis německých pomístních jmen ve dvacátých až čtyřicátých letech 20. století ... 189                                                      |
| 1.3.1 | Možnosti využití materiálů vzniklých při sběru pomístních jmen ve dvacátých až čtyřicátých letech 20. století v jazykovědném výzkumu ... 192 |
| 2     | Možnosti výzkumu pomístních jmen německého původu v současné češtině ... 204                                                                 |
| 2.1   | Podmínky zachování německých pomístních jmen v češtině ... 206                                                                               |
| 3     | Jazyková stránka pomístních jmen německého původu v češtině ... 211                                                                          |
| 3.1   | Fonologické zvláštnosti pomístních jmen německého původu v češtině ... 211                                                                   |
| 3.2   | Slovotvorná stránka německých pomístních jmen v češtině ... 219                                                                              |
| 3.3   | Morfologická stránka pomístních jmen německého původu v češtině ... 222                                                                      |
| 3.4   | Několik poznámek ke slovní zásobě v pomístních jménech německého původu v češtině ... 224                                                    |
| 3.5   | Některé další jazykové jevy ... 230                                                                                                          |
| 3.6   | Jeden příklad jazykového utváření jména německého původu v češtině ... 230                                                                   |
| 3.7   | K překládání německých pomístních jmen do češtiny ... 232                                                                                    |
| 4     | Revize a standardizace pomístních jmen po druhé světové válce ... 234                                                                        |
| 4.1   | Jazyková realizace počešťování německého názvosloví pro mapy v padesátých letech minulého století ... 235                                    |
| 4.2   | Původem německá pomístní jména v práci dalších názvoslovných komisí ... 239                                                                  |
| 4.3   | Pomístní jména německého původu v mapách a v soupisech pomístních jmen v Čechách ... 240                                                     |
| 4.4   | Podmínky záznamu jmen německého původu do dnešních map ... 243                                                                               |
| 5     | Pomístní jména německého původu ve <i>Slovníku pomístních jmen v Čechách</i> ... 247                                                         |
| 6     | Závěr ... 250                                                                                                                                |

Seznam zkratk ... 251

Seznam pramenů a literatury ... 252

Zusammenfassung ... 267

Přílohy ... 274

Rejstříky ... 286